Партийн бӯрдӓмджин-гардврин кемджӓ ӧдлӯлхмн

Элст балгъсна IV партийн конференцӓс

Тооцанд авси джин мана орн-нутгин, бӓдд джирглд их гидг онгта джин болсна тускар зарӓнь докладин эмхцӓн ӯр А. А. Трубицын келв.

КПСС-н XXI хург мана орн-нутгин олн ӓмтнӓ эдл-ахун делгрлтин долан джилӓ зура батлв. мана Тӧрскн Коммунистическ тосхлт делгӯ келгъвӯр орв.

Партин XXI хургин болн ЦК-н июньск Пленумин шиидврмӯдӓр бргнджв авси. советин олн ӓмтн, их гидг шунлутагъар кӧдлдж. экономикин, наукин, техникин хлхлх, олн ӓмтнӓ-бӓдл джирглъ ясрулхд их диллврмӯд бӓрв гидж докладчин келв.

Цааранднь ӯр Трубицын, мана орн-нутгин олн ӓмтс кевтӓн, Советск правительствин толгъар ӯр Н. С. Хрущев США-д одад, тенд зарӓнь орн-нутгинь бӓдл джирглъг сӓнӓр, ӯрсиднь кӯргдж америкин улст нӓйлгъдж келв. Тӧрскинь тооцврг улн ӧдлӯлйн, нарт делкӓн чинвртӓ бӓлгъг, ууруд их гидг ачта чӧр кӯцӓдж ирсидн хамт бргдж, тацдлхин тускар келв.

Эн джин Хальмг олн ӓмтн сӓн дуврк Арӓлӓд мрдж орсна 350 джилин бӧн тенцлгдсн, терӯнӓ харгъудин Хальмг АССР-н кӯцен диллврмӯдӓр нарт болн правительств ӧбдн ӯнадж, орн нутгин ах орден — Ленинӓй орденӓр ачлгъв — республикин кӯч-кӧлсчрин зӯркид их гидг хамт, бргнджв ӯдӓснӓ тускар докладчик келв. Эн ачлгън республикин чинг, тер дотр бас мана балгъсна чинг, кӯч-кӧлсчрт шин диллврмӯд кӯцкд уриц ӧгв.

Цааранднь доклад, тооцана цагин эрнд балгъсна партрганизацин кесн-кӯцӓсн ӧдлвшин тускар келгдв. Балгъсна багшнрин учлиш, «Стронтельз» гидг клуб, поликлиник, аэропорт тосхгдн. 542 гер ӧсхгдв, тер тооц одхӯ 424 гер бӓрв. Балгъсиг — 400 орнта, Вознесеновк селӓнд — 280 орнта школмуд бӓрнджв дуусгджана. Балгъсна промышленн предприятьс арвн сара зурагъан 101 процент кӯцӓв, селӓнӓ эдл-ахун джилӓ зурагъан государстад мах хулдгъар 123,2 процент, үсӓр — 112, моосар — 96,7 процент кӯцӓв. Колхозмудин олн-хунлин мал ӧвӓр ӧсв.

Забь хаглгъна зура кӯцӓгдв. Үвд бедлгън дуусгджана.

Болв кӯцсн кӯцврмӯдӓс дуту-дундиь чинг бас багъ. Бинк гидж докладчик тендгв. Ямтн бӓх гермӯд тосхлгъд гаргджв ӧгдсн мӧнгн 76 процент эдлгдв, балгъсиг эдврт ӧгх. Ямтн бӓх бӓрнӓ зура зугл 72,6 процент кӯцӓгдв. Тосхлтин Хальмг трестин кӧдлмшин дуту-дундин тускар келгдв. Эн трест ноябрин 1 шин кӯртг джилӓ зурагъан 64,7 процент кӯцӓв.

Тосхлтин 2-ч управлень ӓдмгин заводин ясӓриг, типограф, драмтеатр, нань чинг гермӯд тосхлгъг дуусджч чаджакш электростанцин тосхлт йкр мугъар кегджӓнӓ.

Тосхлтин 3-ч управлень болхла — республикин больниц, 520 орнта школ, 100 орнта детсад, тубдиспансер нань чинг тосхлтиг болгглань кӯцӓдж чадсн уга. Нрчг джилд кедж тӧгсӓх гермӯдс цам негнь чинг эклгдӓд уга.

Балгъсна ӓмтс бийсиь гермӯд бӓлдж ахнд гаргджв ӧгдсн мӧнгн хамгъар охлгджана. Зӓрм организацин болн предприятьсин, үлгӯрнь горпромкомбинатин, СМУ-н, Электросетьс АТК-н гардачир овӓнь кӧдлчирӓн хилмдж ӧгч, гаргджв ӧгсн мӧнгъг охлдж, гермӯд бӓрдж ахднь эӧвд болцхлх.

Балгъсна Совет (ӯрмӯд Головатов болн Джелгуров) бас гермӯд бӓрджӓх улзд цӧкъ, гардвр ӧгхн.

Тосхлтин кӧдлмш балгъсна партийн, советск, профсоюзин организацин оньгас кезӓд чинг хагъцд зӧв уга. Мана партин XXI хургин тууджлгч шиидврмӯдт онгта эрин орн эклгч тӧрмӯдин негнь — эн тӧр мӧн.

Промышленностин туск тӧр докладт их орн эзлв. Долан джилӓ зурак тӯрӯн джилд социалистическ дӧрлдӓ ӧргӓр делгрӯлӓд, арвн сара зурагъан 101 процент кӯцӓв. «1-е Мая» артель, промкомбинат, типограф нам джилӓ зурагъан кӯцӓчкв. Эн диллврмӯд партин ЦК-н июньск Пленумин шиидврмӯд кӯцӓдж, производствод механизац ӧргӓр орлцулсн урнгар кӯцӓгдв гидж докладчик темдгв.

Эн хаглар чинг бас дуту-дундиь дала. Үлгӯрнь, Ребаз (гардачиь ӯр Кузнецов) арвн сара зурагъан 32,3 процент, электростанц — 87,5 процент кӯцӓв.

Тосхлтин материал гаргъдг комбинат балгъсна тосхлтд их нилчӓн хлдах ӧвтӓ. Болн он комбинат, эврӓньداлгъврин кӯцӓдж чаджахш. Кӯч-кӧлсиӓ гарцнь багъ. Нрнд кӧдлмшт, нам механизацин амрар орлцулдж болн кӧдлмш чинг ода кӯртл гарар кегдлӓ. Эн тоот, гаргъсн продукцин үнтӓрлӓд чинрнь нугурулна.

Балгъсна кӧлг-кӯчкӓ тускар келгдӓрн ӯр Трубицын, тосхлтин Хальмг трестин автобазин колонкумин сӓн кӧдлмшин темдгв. Эн автобаз арвн сара зурагъан тоннар 115 процент, тонн-километрӓр — 119,8 процент кӯцӓв. Болв талдан негн их эдл-ахун — АТК-н кӧдлмш муугъар йовдг Ловна. 9 сара зурагъан эн тоннар 78,2 процент, тонн километрӓр — 76,6 процент кӯцӓв. Өнүнӓс көлтӓ, эвӧсн ацана кӧдлмш үнтӓрӓд, АТК арвн сарин эргцд 406 минутын арслъгъ гарута болв.

Балгъсна районд их гидг селӓнӓ эдл-ахун бӓлнӓ, тегӓд чинг эн тӧр тооцана доклад их орм эзлв.

Партин XXI хургин болн 1959 джилин декабрь сард болсн КПСС-н ЦК-н Пленумин шиидврмӯд кӯцӓдж, селӓнӓ эдл-ахун ну бин кӯцмджтй болв. Балгъсна районд үкр малин то 42 процент, тер тоод саалин үкрмӯд 40 процент, хӧвӓ то 8,1 процент, шонуна то 106 процент ӧсв. Колхозмуд болн совхозмуд арвн сарин эргцд государстад 4524 центнер мах, 5031 центнер ӯс, 750 центнер моос хулдв.

Ленинӓй нерӓ болн Сталина нерӓ колхозмуд государстад мах хулдгъын индиннкӓр болхла цӧкр толван ӧскв. Селӓнӓ эдл-ахун эдл-үн гаргъгъг альгджӓлхин тӧлӓ негч новдана йовудг кесг айта гидг кӧдлчир ӧсв.

Сталина нерӓ колхозин ах хӧвч Н. П. Цикалов хӧв бичгъас 6,46 килограмм моос, 100 хӧн болгъгъас 128,7 хургъ асрдж ӧскв. Тегӓ чинг диллвр эн колхозин хӧвч Н. П. Шепин кӯцн.

Темӓнӓ совхозин саальч О. В. Манжикова бийдӓн дӓлгъсн 18 үкрӓс 2500-д литр ӯс саадж авв. «Буратинскийӓ» совхозин саальч А. М. Мандженева үкр болгъгъас 2466 литр ӯс саадж авв. Иим улс дала.

Малас алдг эдл-үн индсиӓс инчӓ, колхозмудин өрмнь чинг ӧсв. Эн джил ганъ догин болад, тӧрӓнӓ ургъц му болсн болв чинг, 9 сарин эргцд. индинкилӓ дӯнъцӯнд. колхозмудин ору 15,7 сӓй арслнь ӧсв.

Болв иим кӯцидженӓ эргцдг, балгъсна районд селӓнӓ эдл-ахуд эвӧр алвг дуту-дунд, хаджгър йовцлмуд бӓлхнг ӯр Трубицын тендгв. Малин гару ода чинг их. Малин тӧлин хирцӓнь багъ. Үлгӯрнь балгъсна районд эдл-ахус 100 хӧн болгъгъас 91 хургъ авв. Эвүнӓ урнгнь — балгъсна селӓнӓ эдл-ахун инспекц гардвр мугъар ӧгч, колхозмудин болн совхозмудин кӧдлмшиг сӓйнӓр шүүдж хӓлдж, дуту-дундиь цасхань эс тендлдж чадсн урнг болджана.

Мал ӧскгъгъ тӧрнг — малин хотин кӧрнгъ батлгг — кӯцӓдж болгтонь ял болджана. Малиг алвг хотар тетлхин эрнд, нег джилд болн олн джилд ургъдг ӧвс тӓрсн деерӓн, нег үлү өрдин-шинӓ инкӓр тӓрх кергтӓ. Эн ганъта джил малиг сүрдӓх учр уга. Чиг багъар ундг мана газрт өрдин-шинӓ ямарн ургъц бидгнь нидн джил үзлв. Нам ганъта эн джилин бийднь, «Страна Советов» колхозин ӯр Сухон гардджах бригад гектар болгъгъас 7 центнер, 240 га газрин агъугъас болхла — 12-д центнер цагъан будин, 61 центнер нюцери ӧвс авв.

Ӯр Трубицын мал үлзүүлгъгнӓ туст их онгг ӧгч келв. Тернь чинг учрта. Эн джил ганъта болсн урнгар малин хот багъар белдцв. Үлзх малин тонь болхла урджасн их. Малин толгъа болгъцд тоодхд 74 процент хот белдгдв. Тер бийнь, колхозмуд болн совхозмуд Краснодарск крайӓ солом белдлгъд хашнъ йовдл гаргъв. Малин хаша хлац бас кӯцц белдгдж дуусгад уга. Ода бийнь үкрин 7 хаша, хӧвнӓ 9 кошар эгдад уга.

Балгъсна районд колхозмуд болн совхозмуд хот тӓвлгъгнӓ кӧдлмш хашнъгар кеджӓхг докладчик темдгв. Эн эдл-ахусар цуг бийнь 79333 мӧн көглӓ харгъулгдхмн. Эн их хӧдлмш Эн кӧдлмшиг цаглань, сӓйнӓр кехлӓ, иргч джилин тӧл сӓн болхнь кугъарад ив.

Зӓрм колхозмудт кадрмуд кӯрдджӓхш. Эдл-ахун гардачир эн тӧрт онгтан мууугъар ӧгнӓ. Хӧвчин кӧдлмшт ода багъчуд олар кӧдлджӓнӓ. Тедӓ медрл, дамшлтнь багъ. Тер учрар, кадрмудиг сургъгъгнд, дамшлтнь байджалгъмд негн үлү онгг ӧгдг ӧвтӓ.

Партийн бӯрдӓмджин кӧдлмшин тускар ӯр Трубицын докладтан их орм ӧгч келв. Тооцана цагин эрнд партин балгъсна комитет кадрмуд йилгъдж авв, сургъмджг ӧгч, чих ормнь олдж тӓвлгъд, негн үлү бӓрн хелн ӓмтнӓ кадрмудт их онгг ӧгчӓх. Болв чинг, бас дуту-дундиь багъ бмш. Кадрмудиг кӧдлмшт солид бӓлдг йовдл одачн багъ бмш.

Цаарандиь докладчик, эклц парторганизацин сегӓйтрмӯдт эклвр, сургъмджг. медрл ӧгагъӓр балгъсна комитетин кесн кӧдлмшин тускар келв. Болсн бийнь, балгъсна комитетин бӯрдӓмджин йилг (заведующиь ӯр Шеметьев) эн туст кесн кӧдлмшӓн эвӧнӓр дуту-дундта.

Эклц парторганизацар, предприятьсин үүндврнг шүүдж хӓлӓх комиссмүд гаргъжин туск КПСС-н ЦК-н токтавр ягъдж күцӓгджӓхин тускар келхлӓрн ӯр Трубицын. балгъсна предприятьст гаргъгдсн, 86 кӯн орлцулгъта 16 комиссин тӯрӯн кӧдлмш тустг болджахнг темдгв. Болв одкӓ негнинь кӧдлмш ода чинг суу.

Коммунистиргин зергӓнӓ, бслг балгъсид ода чинг хамкъ. 19 парторганизацд джилин орнгд нег чинг кӯн партьд орулдг авгдсн уга. Кӧдлмшчир, колхозникүд, кӧдлмшин мүүрлгч улс партьд орулдг авлгъд ирцц парторганизацд онгтан тотугъар бгчӓнӓ.

Цаарандиь докладчик партийн организац комсомолиг гардгъар кӯцӓсн кӧдлмшин болн анүүд бӓх дуту-дундиг залдж келв.

Партин балгъсна комитет эн джил зергӓнь ӓдлгъмрин, залврин сургъмджин кӧдлмшӓн КПСС-н XXI хургин шиидврмӯдиг, партин болн правительствин нань чинг шиидврмӯдиг болн токтавримудиг олад тархдж, нүрлгъвӯр залдж иев гидг ӯр Трубицын тендгв. Эн хӧдлмш, эдл-ахусин болн предприятьсин бийнь кедж кӯцӓджӓх кӧдлмшӓ залгъхдудж кегджӓнӓ. Эн туст партин балгъсна комитетин кӧдлмш үдлвсн ӧсв. Крупжокст, семинармудт коммунистиг зарсн материалмудиг сӓйнӓр онгтан ӧгч дасдж, медицӓн гидж докладт темдгвдв.

Болв зӓрм газрт (республикин, орн-сургъулин министерств, ремстройконтор. «Победа» колхоз, Сталинӓй нерӓ колхоз) зӓрмдӓн заврт тасдг агъгъсн йовдлмуд гарчв. Тер кружокин гардачирин туст партин балгъсна комитет онгтан өгнӓ, өвримнь шоодврна харгъулв.

Ӯр Трубицын балгъсид негдсн лекцин кӧдлмшин тускар келхлӓрн, эн туст өдлмш ну бин болсг темдгв.

Культурн-регӓн гергнӓ хаглар кӯцӓсн кӧдлмшин докладчик темдгв. Болв республикин хотн балгъсид эн кӧдлмшиг улн өрвр, улн сӓйнӓр кедж чадх аргъ бӓйсн бийнь, тер аргъ кӯцүдӓн өвлгдад учг заадж келв.

Школмудӓр сургъмджин кӧдлмш иим захалас инчӓ бӓдл джирглъгъ производства залгъудин негдлгъ, балгъсна парторганизац эн туст кедж кӯцӓсн кӧдлмшин тускар докладчик хелв. Школмудин багшнрнь күцц сӓн медрлгъ, дамшлта уласс кӯцӓгдв. Школмудин материальн кӧрнгъгъ зергджана. Эвстин РТС-т «проккомбинатъ зергин заводт, «1-е Мая» артельд сургъульчир производствин кӧдлмш дасна. Сургъульчирин производственн бригадс эдл-ахуст хӧдлӓд, сӓн кӯцтӓ болцхав.

Болв, эн тӧрт эклц парторганизац, школмудин гардачир, эдл-ахусин толгъачир ода чинг тӓтг онгг ӧгч, кӯцӓх зӧвтӓ тоотнь цуглн кегъдг уга. Школмуд тосхлгън кашнъ сургъульчирин медрлин комджӓнь дорзӓрм школмудт мастерскойс угв.

Ӯр Трубицын балгъсна хулд-гүүлгӓнӓ болн анүүнӓ директор ӯр Аралелинӓ кӧдлмшиг инкӓр шалгъдж келв. Анх зӧвтӓ эд-таврин фондан кӯц-авлго ӯрӓгдд, их хаджгър йовдл гаргъад бӓйдгнь докладчик заадж, бурушав.

Докладиинь товчлгчд ӯр Трубицын, балгъсна комитет, ленинск Центральн Комитетин өргнд улн батар хамцдж, партин тангъчнин комитетин гардвр, КПСС-н XXI хург бӓтлдж авсн алдр их сурвг кӯцӓхд чидлӓн ӧгч. мүч-кӧлсчриг агедж чадх гидж нүчүлв.

КПСС-н балгъсна комитетин тооцана докладар конференц деер өргн кӯцидвр болсд тӯрӯн болдж балгъсна тосхлтин 2-ч управлена начальник ӯр Иванчиков ӯг келв. Управленӓ тосхачирин коллективин кӧдлмшиг тускар келхлӓрн ӯр Иванчиков эн джилин 10 сарин туршарт ямтн бӓлдг 3 минутын квадратн метр агъутг гермӯд эдврт орулгдсн болхла, зуг кацин ноябрь сард нег минутын квадратн метр агъутг патьрмӯд орулгдхмн кидж келв. Эн управленӓ тосхачирин дунд коммунистическ кевӓр кӧджкн тӧлӓ новддлгъна бригадмуд балгъсид тӯрӯн болдж гарсин. тедкӓс ӯр Танчиновин гардгт бригад тиим кӯцтӓ нерин тӯрӯн болдж зуув.

Ӯр Иванчиков цаарандиь келхлӓрн. балгъсна комитетин тооцана докладт мана управленӓ кӧдлмшиь шалгъгъкнь харгъсиь чин гиж: джилӓ тосхлтин зура кӯцӓлгдж бӓйхн, тосхлтин чинрнь дор. ӯнь ӧдӓн тусна, электростанцин, дундин школин гермӯд тосхлгън хашнъгар кегджӓнӓ. Эн тоотки гол учриз цуг аргъан, мбнъгӓн, материалдж онц чинртӓ тосхлтд тӓвлд тединг эрднь өрдж хурдар кехин өрчд, цуг тосхлтсар таралгъд бӓлнӓ. Тосхлтин управлень кӧдлмшӓн цаарандиь зергжин тӧлӓд производствин кӧрнгъ бӯрдӓдж кадрмудар батлхд, тӧмрбетонин ӓмтс хелгънӓ производств гаргъгъгъд, модна урна цехин бриджӓлгъгъд ольган тусхаджана гидж сонъехв. КПСС-н балгъсна комитетин промышленностин ӓмтгин кӧдлӓчир тосхлтд Бюста дөнгтӓн кӯргин өрчд телефонгъар тооца цуглулцана гидж ӯр Иванчиков шалгъв.

Лошина нерӓ колхозин өхлач ӯр Гончаров, колхозин кӯч-кӧлсчир КПСС-н XXI хургин шиидврмӯд болн долан джилӓ зурагъ тӯрӯн. 1959 джилд авсн социалистическداлгъвр-мудин кӯцӓхин тӧлӓ нооцхагъад, темдгтӓ диллврмӯд кӯцн гидж келв. Ода цуг колхозникудин онгтнь нрг джилд ӧдӓн их урнгъ ахнг-малин шин-шүүсчиг бӓдхүлгъ тетхд тусгаждж йовна. Нарин тӓрӓн сӓн болгг тӓрдн, забь болн хар нар хагъгъгън дуусгдн, селӓнӓ эдл-ахун малиг эклгън шиидджӓнӓ. Нарин тӓрӓс самолетвр згъарас удобрень цаадж хотлгъгън негдлгънӓ, цагъан тӓрин бүүдгта тӓрӓд тиим кӧдлмш 600 гектарт негдчкн, цааранден чинг негдхин. Иидж ӧдӓн агротехник сахлгън хур-чиг уга хагсу болсн бийнь сӓн урнгъ эвг бохнг ин джил үзлв. Нег үлү эрдин-шинӓн тӓрӓд тер батлгдв. Цуг тӓрсн өрдин-шинӓгӓн бидн хурадж авад малд сиисс даравдн.

Ӯр Гончаров селӓнӓ эдл-аху делгрлгъгъг КПСС-н балгъсна комитет сулад гарддгнь эвдж келв. Колхозмудин болн совхозмудин дунцин эвмн кадрмуд батлгъгъд онгг сӓйнӓр тускадгин. Колхозмудин эклц парторганизацин сегӓйтрмүүд сӓйнӓр эс сургъдг учрар тедн кӧдлмштӓн суд болгд, Ленинӓй, Сталинӓй нерӓ болн «Страна Советов» колхозмуд суд цагт тедн хиилд солгдчкн, иим бөлдг намар чинг дӓврг дүнгӓ гидж ӯр Мукаев келв.

«Страна Советов» колхозин арбичх ӯр Босхонджиева эн кӧдлмштӓн 4 джилин туршарт кӧджж йовна, мал өскглгъ зура күцӓлгъд, малас авдг эдл-үшиг нидүлхд мина колхозд сүн джилмүүр тенцтӓ күцвӓрмүд бӓргдсн лаита гидж келв. Эмүнд партин болн правительствин мана республикд сӓн иилмджӓн тӓнджк, дөнгӓн нкӓр кӯргдиь герчлгджӓнӓ. Малд хамгин кергтӓнь сӓн мдг болн усн болджана. Давар джилӓ зурад тенцлгсн тӧрмг күцӓдж малин шин-шүүсиг дӧр-гурвн долван нидүлхин чӧлӓд, малин хотин белн условрин тӧрмг батар хагъхмн. Малд болхла ямнь сӓн газрт худгуд уга болна, худгудиь ӧвн газрт мдг уга болна. Хар газрур мал тууцгъна газрт малтсн худгуд доорндан йкр хол, тегӓд хӧд хойр ӧдр чинг услвр угагъар туугдна, кост худгудиь пагджж одхадж. Эн тоотд их гару гаргъгдна. болн анүг чикӓр хӓлӓдж згъад эс кедж болдиб.

Хар газрт мал үлзүүлгъгъд багъчуд олар йовцхана. Хар будг нерӓ үнхмтгн эргцд 30 гар отармуд үлзджӓнӓ. болв эмүнд нег чинг клуб уга. Багъчуд өвр-бн гаргъдж амрдг газр уга болсар, кӧдлмшин хӧвн эмрмдӓн өркдӓх, эдл-ын йовдл гаргъдиь чинг үзгднӓ. Ӯр Босхонджиева мал үлзүүлгъгъд хӧдлмш кедж чадж чадх тоотнь цуттан гер-бүлӓн, герн, кӯүкдӓн үлдӓчхӓд йовцхана, болв колхозин правлвс ард - үдсн тедиг тӧрүц онгтан тӓвдш, түлӓн. хот-хоолар тетхн гидж келв.

Сталинӓ нерӓ колхозин ах зоотехник ӯр Синопевский, колхозникуд, колхозницс болн специалистир КПСС-н ЦК-н селӓнӓ эдл-ахун делгрлтин туск тӧрӓр декабрь сард болх Пленумиг тосдж ода делгрдж йовх дӧрлдӓнд шунмгъагъар орлцидж, долан джилин тӯрӯн джилдиь авсн даалгъврмудан кӯцӓхин тӧлӓ гүүджрдж йовцхана гидж келв. Колхоз нидн джилинӓр болхла мах гаргъгъмг 1,7 холвад нидүлн. Усн эн джил 100 тонн их өгтдв. Селӓнӓ эдл-ахун нань чинг эдл-үш государстад хулдгън ӧсв. Болв манд кӯцл улм их болх бӓйсмн. Тер эс кӯцснӓ учрнь балгъсна комитет селӓнӓ эдл-ахун делгрлтиг гардлгаи сулар, сӓнӓр медджж эс кедгт бӓйнӓ.

Колхозмудин малин кадрмудла кедг кӧдлмш хол тату, эднӓ бӓдл-джиргъгъинь ясрулхд тусдг онгг сул. Тегӓд чинг малин кадрмуд батлгджахш, орад гарад йовлгън, хӧвчирин бригад кӯцидӓн кӧдлх улсар эс диглгдгнь тер. Урдк кевӓр джил болгън нүүтгъд, малин цгнь солгд. Хар газр ордж мал ӧскгън ода кӯцврнь тату болджана, кадрмуд батлхд харн күргджӓнӓ. Минигӓр болхла Хар газрт шишлгъ колхозмуд болн совхозмуд гаргъад, эднӓс мал тууцж тенд үвлүүлдгг уурулх тӧр хӓлӓдж таслх цаг ирсн болх дүнгӓ гидж ӯр Соколовский келв.

Селӓнӓ эдл-ахун Министерств, селӓнӓ эдл-ахун балгъсна инспекц, РТС малин кӧдлмшиг өргӓр механизировать кехд болн малин хотин кӧрнгъ батлхд онгтан тӓвджӓхш гидж ӯр Соколовский шалгъдж келв. Ода кӯртл худгас ус татлгън гарар кегдмӓ. Дамшлтин станцин кӧдлӓчир хар гуйрин буудя малин хотд тӓрх дамшлт хеег джилд кеджӓнӓ, болв эмүнӓс ода кӯртл кергтӓ ашг-дг уга.

Тосхлтин 3-ч управленӓ бригадин бригадир ӯр Джегаев эврӓнь гардджж йовх, коммунистическ кевӓр кӧдлдг бригадиинь диллврнь зааджж келвд, эн тосхлтин управленӓ кӧдлмшиь шалгъв. Тосхлтиь джилӓ зурагъан управлень зут 62 процент кӯцӓв. Тосхлтин материал тату болсн негг учрнь. Болв хамгин их дуту-дундд гидж кӧдлмш бӯрдӓлгън, кӧдлмшин чидлиг чикӓр тӓвлгън уга болджахиг заах кергтӓ. Онцгонц тосхлтст 3—4 бӧр кӧдлмш тасрад, кӧдл-

Болсн зӓрм газрт (республикин, орн-сургъулин министерств, ремстройконтор. «Победа» колхоз, Сталинӓй нерӓ колхоз) зӓрмдӓн заврт агъгъсн йовдлмуд гарчв. Тер кружокин гардачирин туст партин балгъсна комитет онгтан өгнӓ, өвримнь шоодврна харгъулв.

Ӯр Трубицын балгъсид негдсн лекцин кӧдлмшин тускар келхлӓрн, эн туст өдлмш ну бин болсг темдгв.

Культурн-регӓн гергнӓ хаглар кӯцӓсн кӧдлмшин докладчик темдгв. Болв республикин хотн балгъсид эн кӧдлмшиг улн өрвр, улн сӓйнӓр кедж чадх аргъ бӓйсн бийнь, тер аргъ кӯцүдӓн өвлгдад учг заадж келв.

Школмудӓр сургъмджин кӧдлмш иим захалас инчӓ бӓдл джирглъгъ производства залгъудин негдлгъ, балгъсна парторганизац эн туст кедж кӯцӓсн кӧдлмшин тускар докладчик хелв. Школмудин багшнрнь күцц сӓн медрлгъ, дамшлта уласс кӯцӓгдв. Школмудин материальн кӧрнгъгъ зергджана. Эвстин РТС-т «проккомбинатъ зергин заводт, «1-е Мая» артельд сургъульчир производствин кӧдлмш дасна. Сургъульчирин производственн бригадс эдл-ахуст хӧдлӓд, сӓн кӯцтӓ болцхав.

Болв, эн тӧрт эклц парторганизац, школмудин гардачир, эдл-ахусин толгъачир ода чинг тӓтг онгг ӧгч, кӯцӓх зӧвтӓ тоотнь цуглн кегъдг уга. Школмуд тосхлгън кашнъ сургъульчирин медрлин комджӓнь дорзӓрм школмудт мастерскойс угв.

Ӯр Трубицын балгъсна хулд-гүүлгӓнӓ болн анүүнӓ директор ӯр Аралелинӓ кӧдлмшиг өкӓр шалгъдж келв. Анх зӧвтӓ эд-таврин фондан кӯц-авлго ӯрӓгдд, их хаджгър йовдл гаргъад бӓйдгнь докладчик заадж, бурушав.

Докладиинь товчлгчд ӯр Трубицын, балгъсна комитет, ленинск Центральн Комитетин өргнд улн батар хамцдж, партин тангъчнин комитетин гардвр, КПСС-н XXI хург бӓтлдж авсн алдр их сурвг кӯцӓхд чидлӓн ӧгч. мүч-кӧлсчриг агедж чадх гидж нүчүлв.

КПСС-н балгъсна комитетин тооцана докладар конференц деер өргн кӯцидвр болсд тӯрӯн болдж балгъсна тосхлтин 2-ч управлена начальник ӯр Иванчиков ӯг келв. Управленӓ тосхачирин коллективин кӧдлмшиг тускар келхлӓрн ӯр Иванчиков эн джилин 10 сарин туршарт ямтн бӓлдг 3 минутын квадратн метр агъутг гермӯд эдврт орулгдсн болхла, зуг кацин ноябрь сард нег минутын квадратн метр агъутг патьрмӯд орулгдхмн кидж келв. Эн управленӓ тосхачирин дунд коммунистическ кевӓр кӧджкн тӧлӓ новддлгъна бригадмуд балгъсид тӯрӯн болдж гарсин. тедкӓс ӯр Танчиновин гардгт бригад тиим кӯцтӓ нерин тӯрӯн болдж зуув.

Ӯр Иванчиков цаарандиь келхлӓрн. балгъсна комитетин тооцана докладт мана управленӓ кӧдлмшиь шалгъгъкнь харгъсиь чин гиж: джилӓ тосхлтин зура кӯцӓлгдж бӓйхн, тосхлтин чинрнь дор. ӯнь ӧдӓн тусна, электростанцин, дундин школин гермӯд тосхлгън хашнъгар кегджӓнӓ. Эн тоотки гол учриз цуг аргъан, мбнъгӓн, материалдж онц чинртӓ тосхлтд тӓвлд тединг эрднь өрдж хурдар кехин өрчд, цуг тосхлтсар таралгъд бӓлнӓ. Тосхлтин управлень кӧдлмшӓн цаарандиь зергжин тӧлӓд производствин кӧрнгъ бӯрдӓдж кадрмудар батлхд, тӧмрбетонин ӓмтс хелгънӓ производств гаргъгъгъд, модна урна цехин бриджӓлгъгъд ольган тусхаджана гидж сонъехв. КПСС-н балгъсна комитетин промышленностин ӓмтгин кӧдлӓчир тосхлтд Бюста дөнгтӓн кӯргин өрчд телефонгъар тооца цуглулцана гидж ӯр Иванчиков шалгъв.

Лошина нерӓ колхозин өхлач ӯр Гончаров, колхозин кӯч-кӧлсчир КПСС-н XXI хургин шиидврмӯд болн долан джилӓ зурагъ тӯрӯн. 1959 джилд авсн социалистическ داлгъвр-мудин кӯцӓхин тӧлӓ нооцхагъад, темдгтӓ диллврмӯд кӯцн гидж келв. Ода цуг колхозникудин онгтнь нрг джилд ӧдӓн их урнгъ ахнг-малин шин-шүүсчиг бӓдхүлгъ тетхд тусгаждж йовна. Нарин тӓрӓн сӓн болгг тӓрдн, забь болн хар нар хагъгъгън дуусгдн, селӓнӓ эдл-ахун малиг эклгън шиидджӓнӓ. Нарин тӓрӓс самолетвр згъарас удобрень цаадж хотлгъгън негдлгънӓ, цагъан тӓрин бүүдгта тӓрӓд тиим кӧдлмш 600 гектарт негдчкн, цааранден чинг негдхин. Иидж ӧдӓн агротехник сахлгън хур-чиг уга хагсу болсн бийнь сӓн урнгъ эвг бохнг ин джил үзлв. Нег үлү өрдин-шинӓн тӓрӓд тер батлгдв. Цуг тӓрсн өрдин-шинӓгӓн бидн хурадж авад малд сиисс даравдн.

Ӯр Гончаров селӓнӓ эдл-аху делгрлгъгъг КПСС-н балгъсна комитет сулад гарддгнь эвдж келв. Колхозмудин болн совхозмудин дунцин эвмн кадрмуд батлгъгъд онгг сӓйнӓр тускадгин. Колхозмудин эклц парторганизац сегӓйтрмүүд хамдн кесн. колхозмин эклц парторганизац өргнд кӧдлмшин тускар кӯүндр тату болв. Тиим семинар келгъг өсрулх керттӓ. Колхозмин эклц парторганизацин сегӓйтрмүүдиг сӓйнӓр эс сургъдг учрар тедн кӧдлмштӓн суд болгд, Ленинӓй, Сталинӓй нерӓ болн «Страна Советов» колхозмуд суд цагт тедн хиилд солгдчкн, иим бөлдг намар чинг дӓврг дүнгӓ гидж ӯр Мукаев келв.

«Страна Советов» колхозин арбичх ӯр Босхонджиева эн кӧдлмштӓн 4 джилин туршарт кӧджж йовна, мал өскглгъ зура күцӓлгъд, малас авдг эдл-үшиг нидүлхд мина колхозд сүн джилмүүр тенцтӓ күцвӓрмүд бӓргдсн лаита гидж келв. Эмүнд партин болн правительствин мана республикд сӓн иилмджӓн тӓнджк, дөнгӓн нкӓр кӯргдиь герчлгджӓнӓ. Малд хамгин кергтӓнь сӓн мдг болн усн болджана. Давар джилӓ зурад тенцлгсн тӧрмг күцӓдж малин шин-шүүсиг дӧр-гурвн долван нидүлхин чӧлӓд, малин хотин белн условрин тӧрмг батар хагъхмн. Малд болхла ямнь сӓн газрт худгуд уга болна, худгудиь ӧвн газрт мдг уга болна. Хар газрур мал тууцгъна газрт малтсн худгуд доорндан йкр хол, тегӓд хӧд хойр ӧдр чинг услвр угагъар туугдна, кост худгудиь пагджж одхадж. Эн тоотд их гару гаргъгдна. болн анүг чикӓр хӓлӓдж згъад эс кедж болдиб.

Хар газрт мал үлзүүлгъгъд багъчуд олар йовцхана. Хар будг нерӓ үнхмтгн эргцд 30 гар отармуд үлзджӓнӓ. болв эмүнд нег чинг клуб уга. Багъчуд өвр-бн гаргъдж амрдг газр уга болсар, кӧдлмшин хӧвн эмрмдӓн өркдӓх, эдл-ын йовдл гаргъдиь чинг үзгднӓ. Ӯр Босхонджиева мал үлзүүлгъгъд хӧдлмш кедж чадж чадх тоотнь цуттан гер-бүлӓн, герн, кӯүкдӓн үлдӓчхӓд йовцхана, болв колхозин правлвс ард - үдсн тедиг тӧрүц онгтан тӓвдш, түлӓн. хот-хоолар тетхн гидж келв.

Сталинӓ нерӓ колхозин ах зоотехник ӯр Синопевский, колхозникуд, колхозницс болн специалистир КПСС-н ЦК-н селӓнӓ эдл-ахун делгрлтин туск тӧрӓр декабрь сард болх Пленумиг тосдж ода делгрдж йовх дӧрлдӓнд шунмгъагъар орлцидж, долан джилин тӯрӯн джилдиь авсн даалгъврмудан кӯцӓхин тӧлӓ гүүджрдж йовцхана гидж келв. Колхоз нидн джилинӓр болхла мах гаргъгъмг 1,7 холвад нидүлн. Усн эн джил 100 тонн их өгтдв. Селӓнӓ эдл-ахун нань чинг эдл-үш государстад хулдгън ӧсв. Болв манд кӯцл улм их болх бӓйсмн. Тер эс кӯцснӓ учрнь балгъсна комитет селӓнӓ эдл-ахун делгрлтиг гардлгаи сулар, сӓнӓр медджж эс кедгт бӓйнӓ.

Колхозмудин малин кадрмудла кедг кӧдлмш хол тату, эднӓ бӓдл-джиргъгъинь ясрулхд тусдг онгг сул. Тегӓд чинг малин кадрмуд батлгджахш, орад гарад йовлгън, хӧвчирин бригад кӯцидӓн кӧдлх улсар эс диглгдгнь тер. Урдк кевӓр джил болгън нүүтгъд, малин цгнь солгд. Хар газр ордж мал ӧскгън ода кӯцврнь тату болджана, кадрмуд батлхд харн күргджӓнӓ. Минигӓр болхла Хар газрт шишлгъ колхозмуд болн совхозмуд гаргъад, эднӓс мал тууцж тенд үвлүүлдгг уурулх тӧр хӓлӓдж таслх цаг ирсн болх дүнгӓ гидж ӯр Соколовский келв.

Селӓнӓ эдл-ахун Министерств, селӓнӓ эдл-ахун балгъсна инспекц, РТС малин кӧдлмшиг өргӓр механизировать кехд болн малин хотин кӧрнгъ батлхд онгтан тӓвджӓхш гидж ӯр Соколовский шалгъдж келв. Ода кӯртл худгас ус татлгън гарар кегдмӓ. Дамшлтин станцин кӧдлӓчир хар гуйрин буудя малин хотд тӓрх дамшлт хеег джилд кеджӓнӓ, болв эмүнӓс ода кӯртл кергтӓ ашг-дг уга.

Тосхлтин 3-ч управленӓ бригадин бригадир ӯр Джегаев эврӓнь гардджж йовх, коммунистическ кевӓр кӧдлдг бригадиинь диллврнь зааджж келвд, эн тосхлтин управленӓ кӧдлмшиь шалгъв. Тосхлтиь джилӓ зурагъан управлень зут 62 процент кӯцӓв. Тосхлтин материал тату болсн негг учрнь. Болв хамгин их дуту-дундд гидж кӧдлмш бӯрдӓл